

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему:

«Процентна ставка та її вплив на особливості інвестиційного процесу»

Студентки 2 курсу групи ФБС-21

Шикеринець І.Ю.

Науковий керівник:

ст. викладач, к. е. н., Сліпченко Т.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль-2017 р.

План

Вступ

Розділ 1. Економічне визначення інвестицій та вплив процентної ставки на інвестиційні процеси

Розділ 2. Основні детермінанти інвестиційних процесів в Україні, оцінка впливу вітчизняних процентних ставок на рівень інвестування

Розділ 3. Шляхи активізації інвестиційних процесів в Україні

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Зміст

Вступ.....	4
1. Економічне визначення інвестицій та вплив процентної ставки на інвестиційні процеси.....	6
2. Основні детермінанти інвестиційних процесів в Україні, оцінка впливу вітчизняних процентних ставок на рівень інвестування.....	9
3. Шляхи активізації інвестиційних процесів в Україні.....	13
Висновки.....	15
Список використаної літератури.....	16
Додатки.....	18

ВСТУП

Актуальність теми:

Основою для побудови економічної системи будь-якої країни є наявність фінансових відносин між її суб'єктами. Ці відносини виражають купівлю-продаж суспільних благ не тільки у короткостроковому, а й у довгостроковому періоді за допомогою позик. Платою за тимчасову відмову від користування певними послугами і товарами є процент. Отже, процентна ставка — це вартість послуги, пов'язаної з грошовим запозиченням, яка встановлюється в процентах до суми запозичених грошей. Величина процентної ставки має колосальний вплив на стан бізнесу України, збільшуючи (зменшуючи) його частку у економічній системі держави. Тому органи управління повинні активно регулювати її розмір з умовою досягнення найбільшої рентабельності для обох сторін економічних відносин. Це призведе до активізації інвестиційних процесів, що також впливає на економіку держави.

Метою курсової роботи є дослідження процентної ставки як важеля впливу на інвестиційний процес.

Завданнями курсової роботи є:

- з'ясувати суть інвестицій як економічної категорії;
- визначити особливості впливу процентної ставки на процеси інвестування;
- описати основні детермінанти інвестиційних процесів в Україні;
- сформулювати шляхи активізації інвестиційних процесів в Україні.

Об'єктом дослідження є особливості інвестиційного процесу в Україні.

Предметом дослідження курсової роботи є вплив процентної ставки на інвестиційні процеси в Україні.

Основними джерелами інформації стосовно даної проблеми були праці вітчизняних вчених-економістів, статті, монографії, посібники, періодичні видання, дані Національного банку України, Державної служби статистики

України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ВПЛИВ ПРОЦЕНТНОЇ СТАВКИ НА ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Економіка країни є циклічною системою, тому вона може перебувати як у фазі економічного піднесення, так і у фазі виробничої кризи. Для забезпечення оперативного і ефективного виходу з кризового стану нерідко застосовується інвестиційна політика.

Термін “інвестиції” походить від латинського слова “invest”, що означає “вкладати”. Даний термін в економічній науці трактується неоднозначно, бо суспільні відносини, що виникають у результаті здійснення інвестування, досить складні та різноманітні. У сучасній зарубіжній літературі термін “інвестування” часто трактується як придбання цінних паперів (акцій, облігацій). У ст. 1 Закону України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. дається таке визначення інвестицій: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект» [6].

Отже, «економічне визначення інвестицій — видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал» [1, с. 7].

Інвестиційна діяльність може відбуватись у різних формах. З метою обліку, аналізу та планування інвестиції класифікуються за різними ознаками.

За об'єктами вкладень виділяються реальні та фінансові інвестиції. Реальні інвестиції - це вкладення коштів у фізичні активи (будівлі, машини, обладнання на довгостроковий період). Під фінансовими інвестиціями розуміють вклади у фінансові активи. Такими активами є акції, облігації, депозити тобто цінні папери.

За характером участі в інвестуванні виділяються прямі та непрямі інвестиції. При прямому інвестуванні вкладення коштів виконується інвестором самостійно. При непрямому – процес інвестування відбувається за допомогою інвестиційних чи фінансових посередників.

За періодом інвестування інвестиції поділяються на короткострокові (діють в період до одного року) та довгострокові (більше одного року).

За формами власності інвесторів виділяють приватні, державні, іноземні та спільні інвестиції. Державними є інвестиції, які здійснюються органами управління та державними підприємствами за кошти бюджету. Приватні здійснюються фізичними особами та юридичними, що володіють приватними підприємствами. Іноземні інвестиції – це вкладення капіталу іноземними корпораціями і фірмами, іноземними інвесторами. Спільними інвестиціями є вкладення капіталу інвесторами різних форм власності.

За регіональною ознакою виділяють внутрішні та зовнішні інвестиції. Внутрішні інвестиції - вкладення коштів у об'єкти інвестування, розміщені в межах даної країни. Під зовнішніми інвестиціями розуміють вкладення коштів у об'єкти інвестування, розміщені за межами даної країни.

Суб'єктами є фізичні і юридичні особи як в межах країни, так і за кордоном.

Об'єктами інвестиційних проектів є будь-яка власність народного господарства, науково-технічний потенціал, інтелектуальні цінності, цінні папери, грошові вклади. При такій різноманітності об'єктів основним фактором вибору напрямку інвестування є прибутковість вкладів і вирішальним тут буде рівень процентної ставки.

Суть ставки процента в тому, що коли суб'єкт позичає чужий капітал, то він повинен виплатити власнику деяку частину свого доходу за використання цього капіталу. Якщо норма проценту буде вищою норми прибутку, то інвестиції будуть неефективними, і, навпаки, якщо норма проценту нижча очікуваної норми прибутку, збільшиться купівельна спроможність і попит на інвестиції зросте (Додаток Б).

Інвестиції в проект є вигідними тільки тоді, коли ставка процента дорівнює очікуваній нормі прибутку. В іншому випадку інвестування припиняється. Крива попиту на інвестиції спадна, адже, між інвестиціями і ціною капіталу існує обернена залежність. Та при визначення напряму інвестування вирішальну роль відіграє реальна процентна ставка – номінальна ставка проценту із врахуванням інфляції.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ, ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОЦЕНТНИХ СТАВОК НА РІВЕНЬ ІНВЕСТУВАННЯ

На даний момент економіка України знаходиться у стані регресу, тому важливим питанням є ефективність інвестиційної політики для залучення капіталу. Суперечлива фінансова політика і неплатежі зменшення бюджетних надходжень спричинили гострий дефіцит державних коштів фінансування підприємств. Отже, економічна ситуація у країні вилучає притоки інвестиційних ресурсів з держбюджету.

Привабливість капіталовкладень в Україні зменшується за рахунок суб'єктивних і об'єктивних факторів:

- політична й економічна нестабільність,
- часті зміни законодавства,
- повільні темпи приватизації,
- нерозв'язаність питань земельної власності тощо[6, с.151].

У Додатку В зображено тенденцію капіталовкладень на період 2012-2016 роки. На графіку показано, що обсяг іноземних інвестицій 2016 року у порівнянні з 2015 роком зріс на 2,3 млрд. доларів США. Безумовно, це позитивна тенденція. Але слід зазначити, що кількість основного капіталу у валовому внутрішньому продукті за два квартали 2016 року становить лише 13,2%, що не є достатньою умовою підтримання виробничих потужностей і соціальних об'єктів. Тому в Україні спостерігається висока кількість застарілого обладнання і низький досвід у впровадженні інновацій. Наслідком низького рівня капіталовкладень є низька конкурентоспроможність національного продукту, спад виробництва та збільшення собівартості продукції.

На даний момент склад і кількість країн-інвесторів в українську економіку є стабільним і не має тенденції до збільшення.(Додаток Г). [4] Однак ці постійні інвестори здебільшого вкладають капітал у свої дочірні підприємства, або у стабільні галузі економіки. Таким чином, вони

скорочують витрати на податки, що спричиняє скорочення бюджетних доходів нашої країни.

Основною перешкодою для інвесторів при капіталовкладеннях є несприятливий інвестиційний клімат України. Основними причинами, що призупиняють інвестування, є:

- Недоліки правового регулювання.
- Політична нестабільність.
- Суперечливість державної політики.
- Суттєве податкове навантаження.
- Обтяжлива митна політика.
- Низька якість життя [5, с.225-227]

Аналіз стану правового регулювання в інвестиційній сфері України свідчить про те, що інвестиційне законодавство потрібно реформувати. Незважаючи на велику кількість правових актів, говорити про цілісну систему законодавства на даний момент не можна. Інвестиційне законодавство постійно змінюється, оскільки в процесі її формування одні нормативно-правові акти приймаються, інші відміняються, або їх положення знаходять своє відображення в інших нормативно-правових актах. Особливістю вітчизняного інвестиційного законодавства є те, що окремі аспекти в інвестиційній сфері, окрім вищевказаних нормативно-правових актів, регулюються також нормами господарського, податкового, валютного, банківського, фінансового, митного, цивільного й земельного законодавства, правовими актами про приватизацію, підприємництво, інноваційну діяльність, цінні папери та фондовий ринок, концесії тощо [3].

Незважаючи на те, що бізнес-середовища в Україні має позитивні зрушення, політична нестабільність створює проблему відновлення інвестицій. Після подій Майдану та анексії Криму інвестиції іноземних інвесторів знизились від \$4,5 млрд до \$410 млн. Таке падіння більш ніж вдесятеро стало безпрецедентним як в українській історії, так і порівняно із сусідніми країнами. Опитування MIGA показало, що політичні ризики, разом

із макроекономічною нестабільністю, є найважливішим чинником при прийнятті інвестиційних рішень у трирічному горизонті.

Фіскальна політика розвинутих країн завжди спрямовується на створення сприятливих умов для залучення інвесторів. В більшості випадків для цього застосовуються податкові пільги, або податки просто знижуються. Основним податком, що впливає на інвестиції, є податок на прибутки корпорацій – пропорційний податок із прибутку. В Україні спостерігається досить високий рівень податкового навантаження та нестабільність фіскальної політики. Потенційні інвестори стикаються з такими проблемами, як велика кількість податкових платежів, штрафів, перевірок, проблеми з відшкодування ПДВ. Це значно знижує інвестиційну привабливість України.

Митна політика є вкрай важливою для розвитку країни, адже доходи від справляння митних платежів поповнюють Державний бюджет України. Україна знаходиться у центрі Європи і є важливим транспортним коридором. Тому ускладнення товарних відносин між іншими країнами може призвести до відтоку іноземного капіталу з економіки. Між митом і інвестиційною активністю існує обернена залежність: чим вищий рівень ставки мита, тим менший рівень капіталовкладень буде зафіксовано.

Проаналізувавши графіки на Додатку В та Додатку Д, можна помітити деяку залежність між рівнем процентної ставки та обсягом інвестування. У 2012 році обсяг інвестування становив 55,3 млрд. доларів США при середній ставці 7,5%. Наступного року ставка зменшилась до 6,75%, а інвестиції збільшились до 57,1 млрд. доларів США. У 2014 році облікова ставка зросла майже вдвічі (до 12%), а обсяг інвестицій зменшився до 45,7 млрд. доларів США. Це явище банкіри пов'язують із посиленням інфляційних ризиків, причиною яких є воєнна нестабільність країни, зокрема на Сході. У 2015 році ставка підросла до 23,75%, а інвестиції знизились до 42,5 млрд. доларів США. Такий рівень ставки був пов'язаний із високим рівнем ризиків дестабілізації грошово-кредитного ринку, спричиненою високими інфляційними очікуваннями. Отже, рівень ставки тісно пов'язаний із обсягом

капіталовкладень у економіку України: чим вища процентна ставка, тим нижчий рівень інвестицій можна очікувати.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Основною проблемою економіки України в даний час є нестача фінансування як державного, так і приватного сектору, що приводить до занепаду виробництва і процвітання безробіття в країні. На жаль, для вирішення цього питання у більшості застосовуються державні запозичення та монетизація бюджетного дефіциту, що у довгостроковому періоді викликає інфляційні процеси. Більш ефективним способом покращення економічної ситуації є активна інвестиційна діяльність.

Одним із головних факторів капіталовкладень для інвестора є інвестиційний клімат держави. На жаль, в Україні він недостатньо сприятливий: воєнний конфлікт на Сході, спад виробництва, високі відсоткові ставки, значний державний борг, нестабільне законодавство. Ці чинники значно зменшують шанси інвестора отримувати максимальний прибуток від бізнесу. Тому влада повинна якнайшвидше проводити реформи, що підняти інвестиційну репутацію України на світовому ринку.

Основним чинником падіння попиту на українські проекти стали військова агресія на території держави. Економіка будь-якої країни в період воєнного стану характеризується нестабільністю, тому весь час існує ризик втратити свої кошти. Це знижує інвестиційну привабливість України поряд із державами, в яких збережено мирний стан. В цьому випадку питання активізації ефективних дій проти агресора є вирішальним для подальшої стабілізації економіки.

Актуальним питанням є погашення державного боргу. Станом на 31.03. 2017 борг України становить 72,35 млрд. доларів США, де 45,70 млрд. доларів США – заборгованість на зовнішньому ринку[7]. Державний борг становить 75,5 % ВВП, що значно перевищує маастрихтські критерії. Така ситуація може привести не тільки до кризи у країні, а й до введення відповідних санкцій інших держав. Це анулює шанси на зовнішні капіталовкладення.

Неефективна фіскальна політика також скорочує інвестиційну привабливість країни. Велика кількість податкових платежів збільшує видатки фірми. Таким чином, скорочується прибуток і підприємства стають нерентабельними.

Передумовою збільшення інвестиційного попиту є впровадження надійного правового захисту. Досить часто іноземні інвестори не отримують жодних гарантій щодо законного забезпечення їх прав власності. Слабкий вплив законодавчих актів приводить до виникнення додаткових ризиків, що знижує рівень інвестиційних проектів країни поряд із світовими.

Для активізації капіталовкладень важливим є стабільне функціонування фондового ринку. Ринок цінних паперів забезпечує не тільки розвиток державних і приватних підприємств, а й дає можливість державі залучити кошти для покриття бюджетного дефіциту. Це сприяє покращенню фінансового клімату в країні.

Отже, основними шляхами активізації інвестиційних проектів в Україні є:

- улагодження військового конфлікту;
- врегулювання проблем державного боргу;
- створення сприятливих податкових умов для ведення бізнесу;
- забезпечення високого рівня правового захисту власності;
- реформування фондового ринку відповідно до попиту інвестора;
- створення сприятливих умов для створення бізнесу.

Висновки.

Розвиток інвестиційних процесів у всіх сферах діяльності є необхідною умовою ефективної організації господарювання в ринковій економіці. Правильна організація ринкових взаємовідносин активізує приплив додаткового капіталу, що є передумовою зростання економічного потенціалу країни.

Під інвестиціями розуміють капіталовкладення, що здійснюються для збільшення прибутку. Суб'єктами є фізичні і юридичні особи як в межах країни, так і за кордоном. Об'єктами є різні види власності на території країни (як приватна, так і державна). Обсяг залучених коштів може змінювати в залежності від деяких факторів. Головною умовою є значення процентної ставки. Процентна ставка і сума капіталовкладень перебувають у оберненій залежності: чим вищий рівень позичкового процента, тим нижчий обсяг інвестицій можна очікувати.

В даний період прибуток держави від інвестування не є достатнім для значного розвитку економіки. Це спричинено дією детермінантів процесів капіталовкладень. Найбільш негативним можна назвати недоліки правового регулювання, політична нестабільність, суперечливість державної політики, суттєве податкове навантаження, обтяжлива митна політика, низька якість життя.

Для збільшення інвестиційної привабливості Україні потрібно почати реформування деяких сфер економіки. На мою думку, особливої уваги заслуговують питання улагодження військового конфлікту, врегулювання проблем державного боргу, створення сприятливих податкових умов для ведення бізнесу, забезпечення високого рівня правового захисту власності, реформування фондового ринку відповідно до попиту інвестора, створення сприятливих умов для створення бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2016/ibd/kinv/kinv_u/kinv_01_16_u.htm
2. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи: Роз'яснення Міністерства Юстиції України від 08.05.2012 n0015323-12: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-12>
3. Інвестиційний клімат в Україні: Міністерство закордонних справ України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>
4. Інвестиційне право: Навч. посіб. / за ред. О. М. Вінник - К.: Атіка, 2000. - С. 6.
5. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-вид. перероб. та доп. / Мальська М. П., Худо В. В.- К.: Центр учбової літератури, 2012. - 368 с.
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwihmeuAlv_TAhWCJZoKHWsYC7kQFgghMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.me.gov.ua%2FDocuments%2FDownload%3Fid%3D1d62c240-19c8-4828-be4b-0845ea5512e9&usg=AFQjCNHaBRJBJGhm6dQcDp7Qm31XCqajEg&sig2=GEgfVZfl6wY2ZFfl102S8g
7. Міністерство фінансів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystychni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy_2016?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borgu

8. Національний банк України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647
9. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 № 1560-ХІІ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
10. Сазонець І. Л. Інвестування: міжнародний аспект: Навчальний посібник / Сазонець І. Л., Федорова В. А. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 272 с.

Інвестиції

Головне джерело формування виробничого потенціалу

Головний механізм оптимізації активів

Фактор формування довгострокової структури капіталів

Механізм формування стратегічних цілей економіки

Найважливіші умови забезпечення росту ринкової вартості фірми

Головний інструмент реалізації інноваційної політики

Один із механізмів вирішення задач розвитку персоналу.

Рис. 1 Тракткування поняття «інвестиції» в економічній літературі
(автор уклав самостійно)

Додаток Б

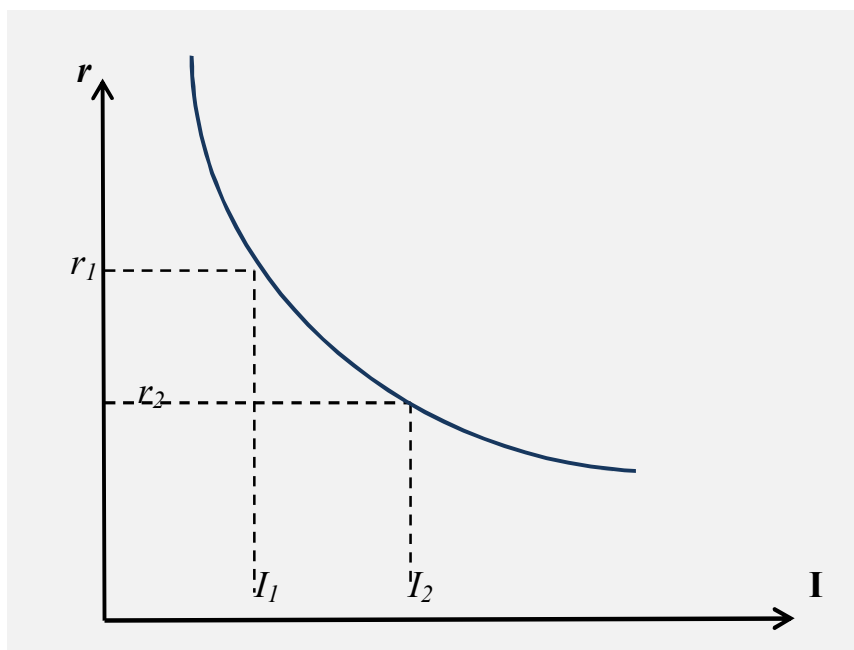

Рис. 2 Крива попиту на інвестиції
(автор уклав самостійно)

Додаток В

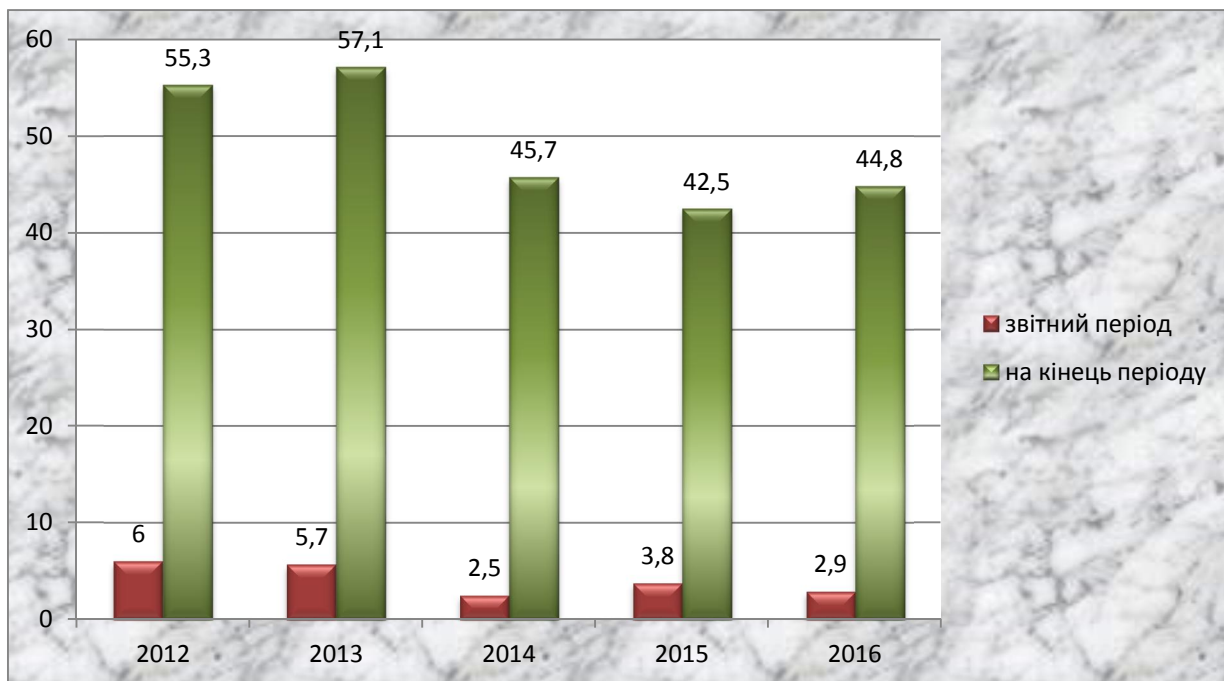

Рис. 3 **Обсяг іноземних інвестицій**

(автор уклав самостійно на основі [6])

Додаток Д

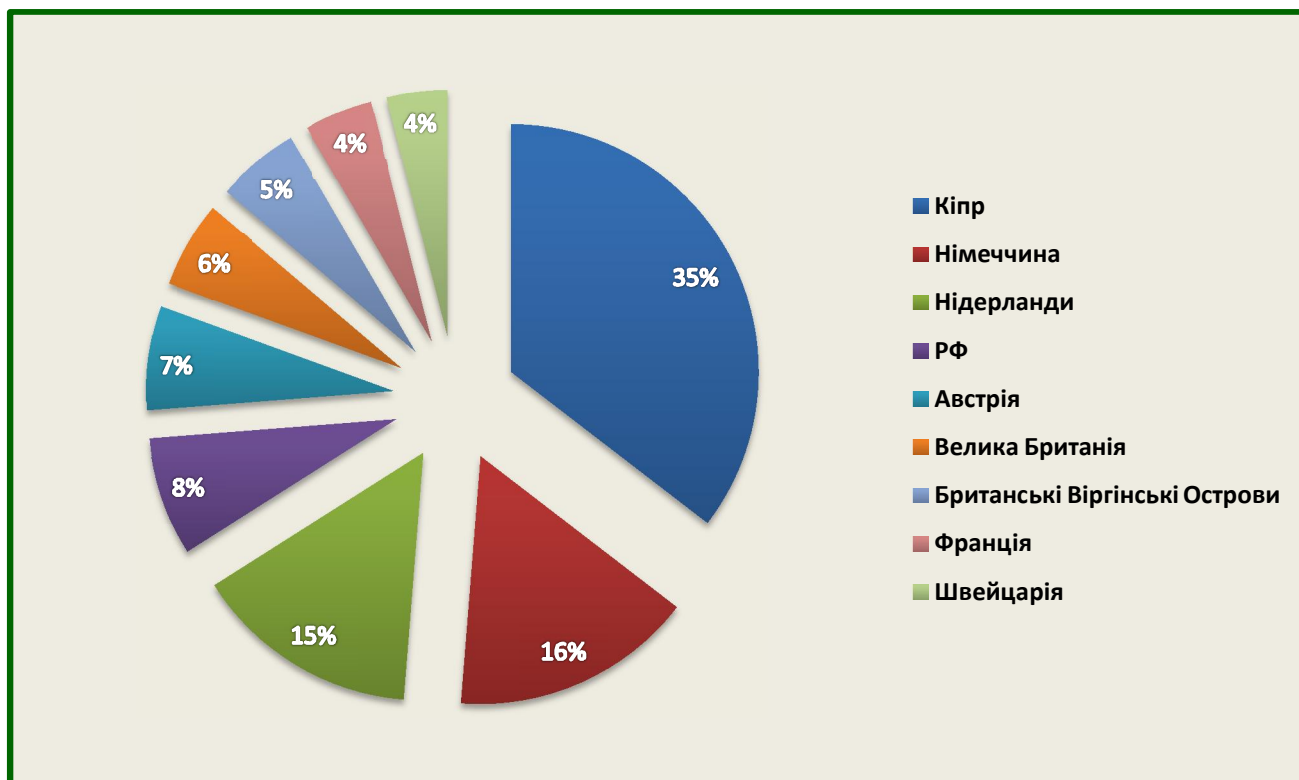

Рис. 4 Основні країни-інвестори України у 2015 році, млн. доларів США
(автор уклав самостійно на основі [10])

Додаток Е

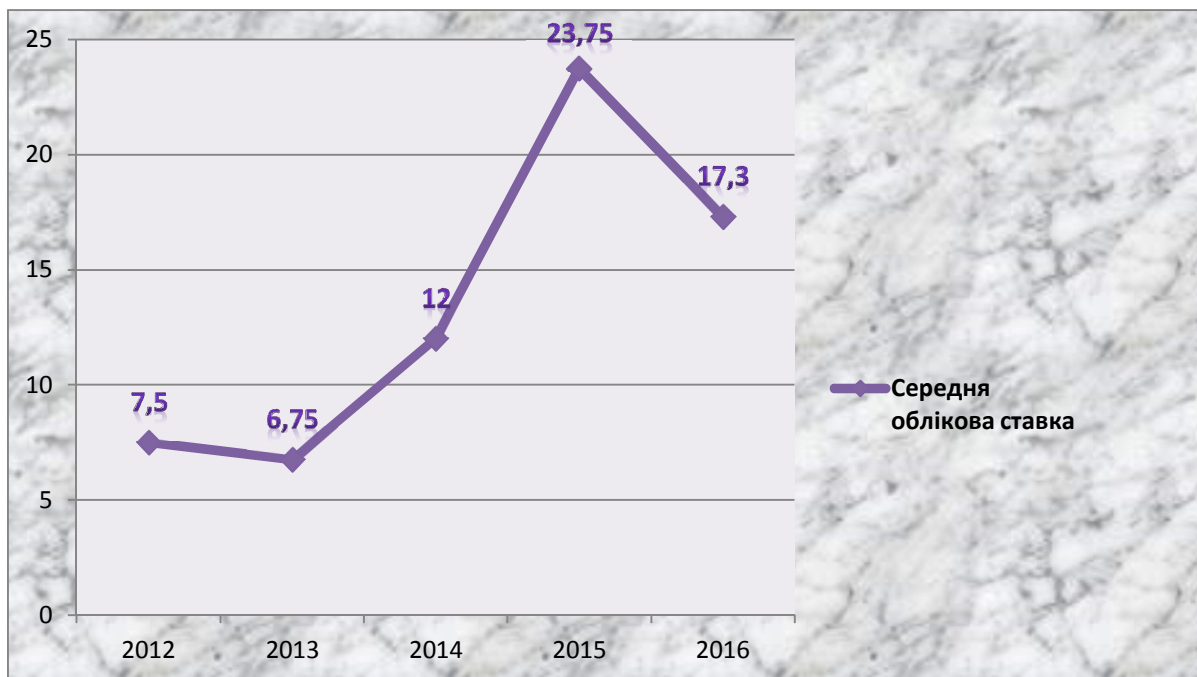

Рис. 5 Середня облікова ставка в Україні у 2012-2016 роках, %

(автор уклав самостійно на основі [8])